

پایه :	۳	موضوع :	بلاغت
تاریخ :	۹۳/۰۳/۲۰	ساعت :	۸

پاسخنامه مدارس شهرستان

نام کتاب: مفاخر المعانی، از مبمّث فی الایجاز و الاطناب و المساواة تا پایان کتاب

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی

۱. اطناب در آیه «ثُمَّ كَلَّا سَوَّتَ تَعْلَمُونَ * كَلَّا سَوَّتَ تَعْلَمُونَ» از مصادیق کدام مورد است؟
 ا. التوسیع ب. التکریر لکنه ج. الایغال د. التکمیل
۲. الإستعارة تفارق الکذب بالبناء علی التأویل و نصب القرینة علی إرادة
 ا. خلاف الظاهر ب. المشابهة ج. غیر المشابهة د. الظاهر
۳. * إن السماحة و المروءة و الندی فی قبة ضربت علی ابن الحشرج ب ج ۲ ۱۲۸
 فالشاعر أراد اثبات اختصاص ابن الحشرج بهذه الصفات فذهب إلى طريقة
 ا. الاستعارة ب. الکنایة ج. المجاز المرسل د. التشبیه
۴. ذکر المتعدد ثم اضافة ما لكلّ إلیه علی التعین.
 ا. التقسیم ب. الجمع مع التفریق ج. الجمع مع التقسیم د. الجمع

تشریحی

* الاطناب بالایضاح بعد الابهام لیری المعنی فی صورتین مختلفتین أو لیتمکن فی النفس فضل تمکن أو لتکمل لذة العلم به لأن التبیین بعد الابهام أوقع فی النفس.

۱. با توجه به عبارت، نتایج اطناب بوسیله ایضاح را تبیین نمایید

ا. برای اینکه معنی در دو صورت مختلف تجلی کند ب. معنی بیشتر در نفس جایگیر شود ج. برای اینکه علم پیدا نمودن به مبهم لذت بیشتری داشته باشد.

* وجه الشبهه التخیلیی ألاً یوجد المعنی المشترك فی أحد الطرفين أو فی کلّیهما إلا علی سبیل التخیل نحو قوله: «کأنّ النجوم بین دجاء / سنن لاح بینهن ابتداع».

۲. وجه شبهه تخیلیی را تبیین نموده بر بیت فوق تطبیق نمایید.

وجه شبهه تخیلیی: اینکه معنی مشترک بین مشبه و مشبهه در یکی از دو طرف یا در هیچکدام پیدا نشود مگر بنا بر تخیل؛ در بیت نیز وجه شبهه شکل حاصل از اشیاء نورانی در آسمان تاریک است که در هیچکدام از مشبه و مشبهه وجود ندارد.

* الأصل فی أداة التشبیه أن یلبها المشبهه و قد یلبها غیره ک«وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلْنَا...» لیس المراد تشبیه حال دنیا بالماء بل تشبیه حالها فی نضارتها و بهجتها و الهلاک و الفناء بعدها بحال النبات الحاصل من الماء الذی یكون کذلک.

۳. اصل و فرع در کلمه بعد از ادات تشبیه چیست؟ شاهد بحث را در آیه فوق بیان کنید.

اصل آمدن مشبهه است اما گاهی غیر مشبهه می‌آید - آیه فوق مثال فرع است چرا که در این آیه ماء مشبهه نیست چرا که منظور تشبیه حیات دنیا به آب نیست بلکه تشبیه حال دنیا به گیاهی است که بروید و زیبا باشد اما بعداً به هلاک بگراید.

* إن قيل إن مبنى المجاز هو الانتقال من اللازم إلى الملزوم و بعض انواع العلاقة لا يفيد اللزوم؛ قلنا ليس اللزوم هنا امتناع الإنفكاك في الذهن أو الخارج بل تلاصق و اتصال ينتقل بسببه من أحدهما إلى الآخر في الجملة و في بعض الأحيان و هذا متحقق في كلّ أمرين بينهما علاقة و ارتباط.

۴. اشکال مذکور در عبارت را تبیین نمائید. ب. منظور از لزوم در بحث مجاز را توضیح دهید.

أ. مبنای مجاز بر انتقال از لازم به معلول است لکن بعضی از انواع علاقه‌ها افاده لزوم ندارند. ب. منظور از لزوم تلاصق و اتصالی است که به سبب آن از لازم به ملزوم انتقال یابد فی الجملة و در بعضی اوقات فلذا هر دو امری که ارتباط و علاقه داشته باشند این امر متحقق است.

* المجاز المركب هو اللفظ المستعمل فيما شبه بمعناه الأصلي تشبيه التمثيل للمبالغة كقولك للمتروك: إني أراك تقدم رجلا و تؤخر أخرى.

۵. «مجاز مرکب» را توضیح داده و مثال فوق را در مورد آن توضیح دهید.

مجاز مرکب لفظی است که در آنچه به معنای اصلی و مطابقی آن شباهت دارد به طور تمثیلی بکار می‌رود که هدفش مبالغه است مثلاً در کسی که در امری متردد است گفته می‌شود: می‌بینم که جلو رفته و پا پس می‌کشی دلالت مطابقی آن در مورد کسی است که گاهی می‌خواهد برود و گاهی نمی‌خواهد که تمثیلاً در مورد شخص متردد بکار رفته است.

۶. از میان «مجاز و حقیقه» و «کنایه و تصریح» کدام یک نسبت به دیگری بلیغ‌تر است؟ چرا؟

مجاز ابلغ از حقیقت و کنایه ابلغ از تصریح است؛ زیرا انتقال در مجاز و کنایه از ملزوم به لازم است و ملزوم امکان جدائی از لازم خود ندارد فلذا ذکر ملزوم اقتضاء وجود لازم دارد.

* المبالغة أن يدعى لوصف بلوغه في الشدة أو الضعف حداً مستحيلاً أو مستبعداً ثلاثين أنه غير متناه فيه و تنحصر في التبليغ و العلوّ و الإغراق.

۷. «مبالغه» را تعریف نموده و هر یک از اقسام آن را توضیح دهید.

اینکه ادعاء شود وصف در شدت و ضعفش به حد محال یا بعید رسیده تا اینکه ظنّ نشود غیر متناهی است. اقسام آن منحصر در تبليغ: ممکن عقلاً و عادتاً. اغراق: ممکن عقلی نه عادی. غلو: غیر از دو مورد قبل است.

* يلحق بالجناس شيان: احدهما نحو: «فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَدِيمِ...» و الثاني نحو: «قَالَ إِنِّي لَعَمَلِكُمْ مِّنَ الْقَالِينَ».

۸. تفاوت دو آیه شریفه در جناس، از چه لحاظی است؟

اول اجتماع دو لفظ در اشتقاق که در حروف اصلی یکسان و با یک معنی باشد مثل: آیه اول که هم «قام» و هم «قیم» از «قام یقوم» مشتق شده اند؛ دومی اجتماع دو لفظ مشابه در اشتقاق مانند: آیه دوم که «قال» از «قول» و «قالین» از «قلی» مشتق شده‌اند که در اشتقاق به هم مشابه‌اند.

۹. در مجازهای مرسل زیر، چه نوع علاقه‌ی به کار رفته است؟

أ. رعینا الغیث: سببیت

ب. امطرت السماء نباتاً: مسببیت

ج. «وَأَتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ...»: ما کان علیه

د. «فَلْيُدْخِرْ لِنَفْسِهِ»: محلّیت